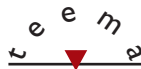

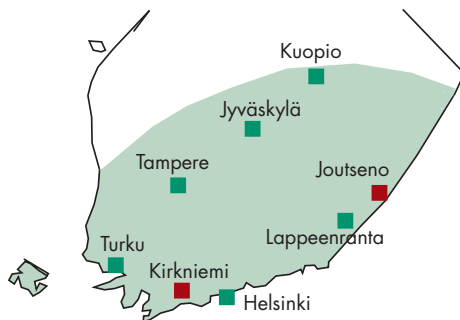
Satu Holm

Haavan viljely Suomessa ja Virossa

Lisääntyneen kysynnän myötä haapaa on alettu viljellä Suomessa ja jonkin verran myös Baltian maissa. Tällä hetkellä yli puolet teollisuuden käyttämästä haapakuitupuusta joudutaan tuomaan Venäjältä ja Baltiasta. Myös haapatukille olisi enemmän käyttöä, mikäli riittävän laadukasta raaka-ainetta saataisiin kotimaasta.

Suomeen on vuosien 1997–2003 aikana perustettu vajaa 1 000 hehtaaria hybridihaapaviljelyksiä. Virossa Thomesto Ltd:n tytäryhtiö Mets & Puu on istuttanut eri puolilla maata sijaitseville maille noin 520 hehtaaria hybridihaapaa vuosina 1999–2003. Suomessa suurin osa viljelyksistä on perustettu metsämaalle, Virossa kaikki istutukset ovat peltoistutuksia.

Kuva 1. Suurin osa viljelyksistä on perustettu Pori–Tampere–Jyväskylä–Kuopio- linjan eteläpuolelle.

Kokemuksia viljelyksiltä

Haapa kasvaa parhaiten rehevillä, viettävillä metsämailla ja pelloilla, joiden vesitalous on kunnossa. Kasvupaikan tulisi olla vähintään hyvää mustikkatyypin metsämaata, mielellään lehtomaista kangasta tai lehtoa. Karuilla mailla haapa on heikon kasvun lisäksi alttiimpi laholle kuin ravinteisella maalla. Turvemaat ja hyvin savipitoiset maat eivät sovellu haavalle. Haapa on hyvä vaihtoehto juurikäävän lahoittamien kuusikoiden uudistamiseen, sillä haapa on puulajeistamme vähiten altis juurikäävälle. (Holm 2000)

Hybridihaavat näyttävät menestyvän paremmin metsämaalla kuin pelloilla (Yu ja Pulkkinen 2001, Laitinen 2003). Laitisen (2003) mukaan kasvu on sitä parempaa mitä karkeampaa kasvupaikan maalaji on. Rinnemailla kasvavat hybridihaavat menestyvät hieman paremmin kuin tasamaalla kasvavat (Laitinen 2003). Tasaisilla viljelyaloilla pitää varmistaa, että vesi ei jää seisomaan ja tukahduta haavan juuristoa. Kasvu vaihtelee suuresti klooneittain ja eri kloonit voivat suhtautua kasvupaikkatekijöihin eri tavalla (Hagman 1997). Toisinaan kasvu on ollut hyvää huonoillakin kasvupaikoilla ja toisaalta huonoa hyvillä kasvupaikoilla ilman selvästi näkyvää syytä.

Istutus tulisi tehdä huolellisesti eikä taimipaakkuja saisi päästää kuivumaan. Hyvän istutuskohdan valinta on tärkeämpää kuin tasaiset rivit. Haavan taimet lähtevät yleensä parhaiten kasvuun kohoumalta,

Kuva 2. Vuonna 1998 mätästetylle metsämaalle istutettu hybridihaavikko Janakkalassa. Viiden kasvukauden jälkeen keskipituus 727 cm, tyviläpimitta 63 mm, kuolleisuus 0% (Laitinen 2003).

joten mätästys ja pelloilla penkkikyntö ovat osoittautuneet hyviksi muokkausmenetelmiksi. Parhailla kasvupaikoilla, missä kunnakerros on ollut ohut ja vesitalous kunnossa, on myös muokkaamattomaan maahan istutettujen taimien kasvu ollut hyvä.

Kuivina kesinä haapa voi pudottaa lehdet, jolloin se näyttää kuolleelta. Tämä on kuitenkin luontainen tapa puolustautua kuivumista vastaa. Näin voi käydä myös nuorissa taimikoissa. Uudet lehdet voivat kasvaa vielä samana kesänä. Muutoin haapa jatkaa normaalisti kasvua seuraavana kesänä.

Yleensä metsänuudistaminen on onnistunut hyvin hybridihaavalla. Taimikoiden elävyys on ollut keskimäärin yli 90% (Hynynen ym. 2002, Laitinen 2003). Savipitoisilla mailla kuolleisuuden on havaittu olevan suurempaa. Hirvieläimet aiheuttavat suurimman osan tuhoista. Haapa toipuu kuitenkin yleensä hyvin yksittäisistä hirvieläin- ja jänistuhjoista ja kasvattaa uuden latvan. Asutusten ja teiden läheisyyden pienentää hirvieläintuhoja, mutta yksittäisiä

tuhoja saattaa silti esiintyä etenkin metsänreunojen läheisyydessä. Muovinauhut eivät yleensä estä hirvien tuloa taimikkoon. Hirvien talvilaidunalueilla ja syrjäisillä alueilla haavan kasvatus ei kannata ilman suojausta. Tehokkaan riukuaidan voi rakentaa itsekin, teräsvierokkoaidan käyttöä lisää huomattavasti viljelykustannuksia. Myyräsuojien käyttö on ehkäisytehtävänä tehokkaasti myyrätuhoja.

Viljelyketju

Hybridihaavan taimia tuotetaan Suomessa juuripistokasmenetelmällä ja Virossa mikrolisäysmenetelmällä. Taimet ovat 50–100 cm pitkiä 1-vuotiaita paakkutaimia. Taimia voi tilata Metsäliiton, taimitarhojen ja metsänhoitoyhdistysten kautta.

Nykyisten suositusten mukaan hybridihaavan istutustiheys on 1 000–1 200 tainta hehtaarille. Harvennuksia ei tehdä vaan kaikki puut on tarkoitus kasvattaa päätehakkuihin. Kuitupuun mitat haapa saavuttaa noin 25 vuodessa, jolloin tehdään päätehaku. Haapa uudistetaan juurivesoista.

Kirjallisuus

- Hagman, M. 1997. Kokemuksia hybridihaavasta. *Sorbiolia* 28(2): 51–59
- Holm, S. 2000. Haavan kasvatus ja käyttö. Pihlaja-sarja 5. Metsälehti Kustannus. 123 s.
- Hynynen, J., Viherä-Aarnio, A. & Kasanen, R. 2002. Nuorten haapaviljelmien alkukehitys. *Metsätieteen aikakauskirja* 2/2002: 89–98.
- Laitinen, S. 2003. Hybridihaavan (*Populus tremula* × *Populus tremuloides*) mikrolisätyjen taimien alkukehitys metsämaalla ja pelloilla. *Metsänhoitotieteen gradu-tutkielma*. Helsingin yliopisto, metsäekologian laitos. 53 s.
- Yu, Q. & Pulkkinen, P. 2001. Genotype-environment interaction and stability in growth of aspen hybrid clones. *Forest Ecology and Management* 173(1–3): 25–35.

■ Satu Holm, Metsäliitto-Yhtymä, PL 10, 02020 METSÄ
Sähköposti satu.holm@metsaliitto.fi